

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 48.

V petek 13. Kimovca

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znes 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

Od podpisaniga c. k. okrajniga poglavarstva se da na znanje, da so volitve srenjskih predstojnikov odbornikov po začasnih srenjskih postavah 17. Sušca 1849 v vsih c. k. okrajnimu poglavarstvu Novomeškemu podložnih 32 srenjih dokončane.

Pri volitvah so bili izvoljeni:

1. V c. k. mestu Novomesto gosp. Hohmajer Bernard, c. k. vojaški zdravnik in posestnik za predstojnika srenje (župana), gosp. Dr. Franc Zupančič, deželni pravdosrednik in gosp. Anton Rohrmann, posestnik za srenjska svetovavca.

2. V srenji Raka Malenšek Alojs, učenik, za predstojnika, Žabkar Jožef, Rebzal Jožef, Vehovč Anton in Bisjak Tomaž, posestniki, za srenjske svetovavce.

3. V srenji Studenic za srenjskiga predstojnika Erjave Jožef, posestnik, za srenjske svetovavce, posestniki Janc Jožef, Marušič Anton, Glazer Matija, Janc Jožef.

4. V srenji Kerško za srenjskiga predstojnika Pirc Jakob, posestnik, za svetovavce posestniki Rostohar Jožef, Stergar Franc, Mauser Martin, Klemenčič Andrej, Visjak Jožef.

5. V srenji Cirkle za predstojnika Kušel Janez, posestnik, za svetovavce gosp. fajmošter Jožef Krašovic in posestniki Bukovic Franc, Kodrič Miha in Urbanč Miha.

6. V srenji Šent-Jernej za predstojnika srenje Lesar Vincenc, posestnik in kerčmar, za srenjske svetovavce Zagorc Jožef, Tavčar Tomaž, kerčmarja, Gorišek Matija, posestnik, Piletič Franc, kerčmar in posestnik.

7. V srenji Kostanjevica za srenjskiga predstojnika Bučar Janez, usnjar, za svetovavce Bučar Franc, mesar, Keržičnik Martin in Gač Jur, posestnika.

8. V srenji Velika Dolina za predstojnika Hribar Ignac, posestnik, za srenjska svetovavca posestnika Lorenc Baifus in Jožef Sebarič.

9. V srenji Sv. Križ za srenjskiga predstojnika Dolinar Jožef, kerčmar in mesar, za srenjska svetovavca Pavlovič Andrej, kerčmar, in Dvornik Jožef, posestnik.

10. V srenji Čatež za srenjskiga predstojnika Curhaleg Jožef, posestnik, za srenjska svetovavca posestnika Potokar Jožef in Tomše Martin.

11. V srenji Dalniverh za predstojnika srenje Verček Franc, posestnik, za svetovavca posestnika Potočar Janez in Pauček Jožef.

12. V srenji Dobindol za predstojnika posestnik Beg Janez, za srenjska svetovavca posestnika Šober Andrej in Žmalc Martin.

13. V srenji Šentjurje za predstojnika srenje Žager Jakob, posestnik, za srenjska svetovavca posestnika Kolenc Anton in Pavšič Jožef.

14. V srenji Mirnapeč za predstojnika Žagar Franc, posestnik, za svetovavca Bartil Jožef in Stuber Franc, posestnika.

15. V srenji Jurka Vas za predstojnika

Duller Janez, posestnik, za svetovavca Duller Franc, mlinar in Joh Miha, posestnik.

16. V srenji Mihovo za predstojnika Jakše Jernej, posestnik, za svetovavca Kobše Franc, kerčmar, in Kral Jernej, posestnik.

17. V srenji Šent-Mihel za predstojnika Duller Janez, usnjar, za svetovavca Surc Jožef, posestnik in kerčmar, in Košitšeg Janez, posestnik.

18. V srenji Orehovica za predstojnika Penca Jakob, posestnik, za svetovavca, posestnika Perhne Anton in Hudaklen Jernej.

19. V srenji Gorenje polje za predstojnika Klinc Jožef, posestnik in kerčmar, za svetovavca posestnika Bradač Anton in Fifolt Jožef.

20. V srenji Smolena Vas za predstojnika posestnik in kerčmar Rohrman Franc, za svetovavca posestnika Brudar Jernej in Blažič Janez.

21. V srenji Šent-Peter za predstojnika Junc Anton, posestnik in kerčmar, za svetovavce posestniki Salokar Matija, Iliš Anton, Žura Anton in Rifel Franc, mlinar in posestnik.

22. V srenji Prečna za predstojnika kerčmar in posestnik Müller Janez, za svetovavca Šali Martin in Tisove Martin.

23. V srenji Stranska Vas za predstojnika Mervar Jernej, posestnik in kerčmar, za svetovavca Mauser Martin, posestnik in kerčmar, in Knafelc Franc, posestnik.

24. V srenji Stopče za predstojnika Jeriček Janez, posestnik in mlinar, za svetovavce Gazvoda Janez, Kovačič Franc in Bele Jožef, posestniki.

25. V srenji Toplice za predstojnika Sterniša Jožef, usnjar, kerčmar in posestnik, za svetovavca Gimpel Martin, posestnik in kerčmar, in Zupančič Franc, posestnik.

26. V srenji Bela Cerkev za predstojnika Lušina Šimen, usnjar, kerčmar in posestnik, za svetovavce Oberč Janez, Ljubi Janez in Kunstel Janez, posestniki.

27. V srenji Berštin za predstojnika Nagel Franc, posestnik, za svetovavce Žura Janez, in Lubič Jožef, posestnika in kerčmarja.

28. V srenji Brusnice za predstojnika Erjave Jožef, posestnik, za svetovavca posestnika Vovko Janez in Jenič Janez.

29. V srenji Žage za predstojnika Hutter Janez, posestnik, za svetovavca Teljan Andrej in Kapš Miha, posestnika.

30. V srenji Poljane za predstojnika Gril Janez, posestnik, za svetovavca Vrinskule Janez in Škedl Janez, posestnika.

31. V srenji Štale za predstojnika posestnik Troje Janez, za svetovavca posestnik Macelle Janez in Kump Jur.

32. V srenji Čermošnice za predstojnika posestnik Janoz Vittine, za svetovavca posestnika Štalcer Janez in Mauser Janez.

C. k. okrajno poglavarstvo v Novim mestu 4. Kimovca 1850.

C. k. okrajni poglavar Mordax.

V okolici okrajniga poglavarstva v Kamniku je prišlo k že naznanjenim 57 vstavljenim soseskam ali županijam od 31. vel. serpana do 7. tega mesca še ostalih 16 sosesk, v katerih so bili izvoljeni, in scer:

V š. Lampretu Nace Šuštar, posestnik v Jarsah za župana ali predstojnika, posestnika Anton Ocepik iz š. Lampreta, in Matija Vosu iz Borja za srenjska svetovavca.

V Zagorji Vincenc Dornik, posestnik in kerčmar v Zagorji za župana, posestnika Augustin Krjes v Zagorji, in Anton Klembas v Toplicah za svetovavca.

Na Režišu Jožef Razpotnik, posestnik v Lokah za župana, posestnika Tomaž Knez iz Šeminika in Juri Narad v Lokah za svetovavca.

Na Vačih Juri Kolbe, posestnik na Vačih za župana, posestnika Juri Dobravc iz Vač in France Bregar iz Režiša za svetovavca.

V Peči Jožef Ravnikar, posestnik v Peči za župana, posestnika Janez Stenko v Peči in Janez Barlič v Mošeniku za svetovavca.

V Verhpolji Jernej Gaberšek, posestnik v Verhpolji za župana, posestnika Mihel Avbel v zgornji Javoršici in France Orehec v spodnjem Tuštajnu za svetovavca.

V velki Vasi Jakob Močivnikar, posestnik v velki Vasi za župana, posestnika Janez Grilj v velki Vasi in Jožef Jemec v gornjih Ribčah za svetovavca.

V š. Andreji Janez Lovrač, posestnik v Kraščah za župana, posestnika Jernej Orehek in Janez Pale v Kraščah za svetovavca.

Na Rašici Anton Jesihar, posestnik na Rašici za župana, posestnika Tine Juvanna Rašici in Janez Pirnat na Debenem za svetovavca.

V Kotredežu Gašper Dernovšek, posestnik v Praprečah za župana, posestnika Janez Dernovšek iz Potoške Vasi in Jožef Petik iz Svete Planine za svetovavca.

V Kandersu Anton Pavšek, posestnik v Švaruljah za župana, posestnika France Brodar v Kandersu in Anton Ocepik iz Zabave za svetovavca.

V Hotiču Matija Čelešnik, posestnik v Jesenu za župana, posestnika Valentin Župančič in Janez Teramnus iz zgornjiga Hotiča za svetovavca.

V Konju Martin Prestor, posestnik Zahribam za župana, posestnika Matija Čelešnik iz Konja in Matija Janež iz Zahriba za svetovavca.

V Dovskem gosp. Juri Racič, grajsak v š. Heleni za župana, posestnika Juri Gostinčar v Klečah in Juri Šimic v Dovskem za svetovavca.

V Lahovčah Aleš Zelnik, posestnik v Lahovčah za župana, posestnika Janez Zaverl v Vopovljah in Anton Teran v Lahovčah za svetovavca.

Po tem takem so z 6. tega mesca volitve v vsih 73 soseskah tega okrajniga kantona dokončane, katerih izid obstojnost in tečno razvitev novih vstav zaterduje in veselo upanje daje, da bo z zedinjeno močjo veliko deržavno

poslopje tisto stanovitnost doseglo, iz ktere bo sreča in blagostan avstrijskim narodom izviral.

C. k. okrajno poglavarstvo v Kamniku 7. Kimovca 1850. Pavich s. r.

Z volitvijo novih županijskih predstojnikov, ki je bila 1. Kimovca v novi iz 5. katastralnih sosesk sestavljeni Černoverski županiji, so bile volitve v tem okrajnim poglavarstvu popolnoma sklenjene.

Obče spoštovani gospod Janez Hladnik, kateri je bil že mnogo let predstojnik bivše Černoverske soseske, je bil enoglasno kot župan, in oba spoštljiva srenjčana Anton Plešnar in Andrej Pirc kot županijska svetovavca izvoljena.

Od tacih mož vodjena sme svobodna županija terdno in polna zaupanja prihodnosti pričakovati.

C. k. okrajno poglavarstvo v Vipavi 2. Kimovca 1850. Schmidburg l. r.

V listu ljubljanskiga časnika 10. tegamesca na koncu naštevanja novo vstavljenih sosesk tega okrajniga poglavarstva predstojnik Bistriške soseske ni Bürgermeister ampak le župan imenovan. Ker je bil pa vendar predstojnik Bistriške soseske, kakor tudi Ternovski predstojnik že ob času volitve za Bürgermeister-a imenovan, in je toraj ime župan v pisanji zmotljeno bilo, se ta pomota tukej pravi.

C. k. okrajno poglavarstvo v Postojni 9. Kimovca 1850. Mac-Neven m. p.

10. septembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXII. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, ki je 21. avgusta 1850 v edino nemškem izdanju na svitlo prišel, v talijanskem, rusinskem, slovenskem in serbsko-ilirskem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 329. Cesarski patent od 2. avgusta 1850, po katerem se bo za Ogersko, Horvaško, Slavonsko z Primorskim, za serbsko vojvodino, temeški Banat, Sedmograško in vojaško mejo začasna postava čez davke pravnih opravil, svedočb, pisem in vradnih opravil razglasila in 1. oktobra 1850 moč zadobila.

Dunaj 9. septembra 1850.

Od c. k. vredništva občniga državniga zakonika in vladniga lista.

11. sept. 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXV. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, ki je 21. junija 1850 v edino nemškem, 26. avgusta 1850 v talijansko-nemškem, horvaško-nemškem in rusinsko-nemškem dvojnem izdanju na svitlo prišel, tudi v madjarsko-nemškem, romansko-nemškem, in serbsko-ilirsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 238. Cesarsko naredbo od 16. junija 1850, s ktero se razni nameni, kako bi se z naprej Tisa ogradila in obstrajala od državne vlade poterdijo in za njih izpeljavo letno pomoč od 100,000 gold. v srebru iz državniga zaklada skoz pet let dovoli.

Dunaj 10. septembra 1850.

Od c. k. vredništva občniga državniga zakonika in vladniga lista.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana 11. septembra. V našim zadnim sestavku smo 175 novih županij popolno osnovanih naznanili.

Od tačas je boljši prepričanje skorej povsod ovirke zoper volitve premagalo, in po, nam do današnjiga dne dospelih, verjetnih poročilih so volitve in tudi prisege izvoljenih že v 324 županijah srečno dokončane, namreč, v okrajnim poglavarstvu Ipave, Radolee, Kranja, Novigamesta in Kamnika že v vsih županijah; v 211 srenjah družih petih kantonov pa se dokončanje volitev tudi bolj in bolj bliža. Upati torej smemo, de bomo v kratkim zamogli osnovno vsih županij te kronovine naznaniti.

Terst. Volitve družiga volitniga tela so bile 7. septembra v popolnem redu dokončane. Konservativna stranka je zmagala.

Austrijska. Šolski svetovavci, ktere je minister uka na Dunaj poklical, se od 4. t. m. vsak dan pogovarjajo v zadevah ljudskih šol.

Silezia. Iz Tešna se piše: Nobena avstrijska dežela ne govori toliko jezikov, kakor okrožje Tešen posebno, kar prosto ljudstvo zadene. De toraj tudi v slovstvu ni edinosti, kažejo pišli slovstveni izdelki. Hočem ob kratkem narodnosti popisati, in to toliko bolj, ker se ravno zdaj pričkajo, v katerem jeziku bi se deželni list izdajal. Na meji Galicije stanujejo Polaki kakih 4 mil. na široko, ki skorej enako govore, kakor drugi Poljci, ki imajo v šoli poljske bukve in si tudi poljsko med sabo dopisujejo. Samo v mejnem mestu Bielicu stanuje večina Nemcov. Na severni strani (na ogerski meji) stanujejo tako imenovali Gorali (Gorjanci, kjer v hribih stanujejo), ki so z Slovaki, kar nravo in jezik zadene, naj bolj v žlahti, v zahodu v glavnih mestih, v Friedeku, Ostravi, Oderbergu, Bludovicu in do tretjiga dela tropavskiga okrožja, govore česki, in le v Weberlandu v zgornji Silezii do Sudetov so Nemci, ki se v posebnostih nobenimu drugimu narodu ne morejo primeriti. Nemogoče je tedaj in brez namena enimu samimu jeziku, ljudstvo omikati, v celi kronovini veljavo podeliti. Jezik se da sicer omikati, posebnost pa nikdar ne zgubi, in tako bi bilo tudi zastonj zraven nemškiga jezika samo poljski ali samo česki jezik v veljavo vpeljati.

Treba je tedaj za severoizhodni del dežele poljskiga za južnozahodni českiga, in za prebivavce, ki stanujejo v zahodu tropavskiga okrožja in v drugih krajih raztresene Nemce, nemškiga lista. Ko je bil deželni poglavar, dr. vitez od Kalchberg v našem mestu 29. pr. mesca, je poklical k sebi previdne in učene može, ki so se posvetovali, in sklenili so kar smo gorej naznanili, kar mora vsak za pametno spoznati. Nov list bo toraj v treh jezikih izhajal, v nemškem, českem in poljskem. Razun tega moramo pohvaliti veliko skerb našiga deželniga poglavarja za omiko ljudstva in napredek, naj boljši dokaz je to, de se je odveza zemljiš mirno dokončala, akoravno so popred prepiri cele leta terpeli med posestniki.

In ravno dr. vitez od Kalchberg je, ki se je v teh zadevah, ko je bil vodja posestva nadvojvoda Karla potem Albrechta, posebne zasluge pridobil. Zato ga pa tudi prebivavci te male dežele tako spoštujejo in ljubijo. On zdaj popotva po nekdamem tešenskem okrožju, obiskuje vse javne naprave, in kar vidi, de ni prav, si prizadeva popraviti.

Ogerska. V knjigi „Sommerfeldzug in Ungarn“ najdemo sledeče važno pismo:

Komarno, konca junija 1849. Deželnimu poglavarju Ludovika Košutu! Slabo stojimo, pa obupamo ne, ker prepričan sim, de bo Görgey z svojo umnostjo sovražnika v take zadrege pripravil, de ne bo vedil, kaj z svojo veliko močjo početi. Ako se sovražnik proti Tisi oberne, jo udarimo na Dunaj. Görgey obstoji, de va banque igra, pa boljše ne more voliti. Mogoče je, se tako dolgo deržati, de bo srečna dogodba v Parizu celo Evropo prestvarila. Ako se le še nekoliko časa deržimo!

in ako moramo omagati, ne bo tako nesramno, kakor bi se bilo mesca januarja kmalo zgodilo. Pred ljudstvom zdaj nič več ni skrivati, ampak se mora povedati, de so zares Rusi v deželo priderli, svobodo, narodnost, vero in omikanost zatreti, in de so kolero le Rusi v deželo prinesli. Ako ljudstvo tam, kjer se Ruse le pokažejo, kupamo na noge ne vstane, in vse sredstva moritve in vničnja ne poskusi, smo pred zgubljeni, kakor Evropa k pameti pride! Evropa se večidel nam nasproti zlo nesramno obnaša. — Ako zmagamo, se bo gotovo zoper Ruse dvignila, če pa omagamo, bo nas na našem grobu obžalovala. Samo na lastno moč se smemo tedaj zanesti, skerbi toraj samo za vojake, orožje in dnarje, in ako bi ti bilo treba po te reči v pekel iti. Ako pri Aču sovražnika ne zapodimo, morate na to misliti, se z Rusi pogoditi, in že z naprej pripravne osebe izvoliti, ki se bodo pogovarjale z caram Nikolajam, in ako bi bilo treba, tudi pripustili, de nam on vstavo da. Ako poginemo, se clo vrag z nami ne bo zmenil. Tri južne armade porabi v varstvo vlade in Tise. Ljudstvo unkraj Tise je sicer neterpljivo, pa če se spodbode, zgrabi za orožje. — Tam bo sovražnik svoj grob najdel! Le to te prosim, misel na požig opustiti, ker to ljudstvo zoper nas draži. Ludovik, vladni komisar.

* Med mnogimi hudobnimi lažmi, ki se že dolgo po Ogerskem raznašajo, se je poslednje dni nova raztrosila, in po vsih časopisih razglasila, namreč, de se je zvedilo, de jeogerska krona skrita v liptavski županii v hiši bivšiga komisarja vstajnikov Szentivany-a, ker je Košut z svojimi tovarši sklenil jo tam skriti, kjer bi bila varna. Ta novica se je 14. avgusta v naši županii raztrosila in pripovedovali so, de je z drugo dragotino v kleti Szentivany-a zazidana. Akoravno se iz začetka to ni verjelo, ampak le za laž imelo, so vendar sklenili, to reč bolj na tanjko preiskati in v ta namen se je poslal vradnik z žandarmi na imenovani kraj, pa od krone ni bilo ne duha ne sluha. Razun tega je kantonski komisar več oseb prašal, od kod de so to zvedile; iz vsega tega se pa vidi, de je to le zmišljaja.

Tuje dežele.

Bosna, mesca avgusta. V „Reichszeitg.“ se piše: V turskih deželah so bile razun Bosne že pred več časam poprave vpeljane, ki so napredek pospeševale in ljudstva nekoliko omikale. Le Bosna je zaostala. Poprave so tukaj mnogo overkov našle. Ker pa je bil čas tudi to deželo zbuditi, so smert Tahir pašata porabili, z novim vezirjem tudi poprave vpeljati. Popred ni imel deželni poglavar ali vezir v Bosni nič plačila od vlade; moral je gotov znesek iz dežele vsako leto v državni zaklad odrajtati, in kolikor bolj je prebivavce derl, toliko bolj je sam svoje žepe napolnil. Misliti si zamoremo, v kolikih stiskah je bilo ljudstvo pri takih napravah, in kako daleč je samovolja pašatov segala. Vezir je bil prav za prav gospod dežele, on je zapovedoval ljudi ob glavo devati, jih daviti, on je davke razpisoval, in pomoč zoper njega bi se bila težko našla. —

Pred nekaj tedni je bil vpričo Omer pašata in vsih družih pašatov in musulimov iz Bosne v Sarajevem hattišerif turske vlade prebran, po katerem se bodo poprave vpeljale. Zdaj bo dobil vezir plačo; davke pobirati je poseben defterdar zvoljen. Bosnijaki morajo tudi vojaki biti, kar se jim posebno neprijetno zdi, kakor prostovoljci so pripravljene se vsi v vojsko podati, redni vojaki biti, to jim pa nikakor ni všeč. Potem so tudi kristjani več pravie in svobode zadobili, zdaj smejo kapele in cerkve zidati, ker so dozdej v kletih natihamma Božje službe opravljali, oni smejo slovesno

vpričo duhovna merlice pokopovati, kar jim je bilo dozdej prepovedano. Zares, de je to še zdaj vse le na papirju, al pri tem je treba pomisliti, de vlada hoče napredek, tisti pa, ki svobodo zadobe, so nevoljni zavolj tega. Zares, de se Turki jeze, de so kristjani (giauri) toliko pravic v verskih zadevah zadobili, pa mohamedan v Bosni noče nobenih prememb, vlada ga mora k temu prisiliti. „Či-mu defterdar? se prša, pašati so sami denarje skupej spravili.“ Pri tem očitno sebi v škodo govori, de so pašati podložne derli, priča njih bogastvo; tako n. pr. podedova sultan po smerti vezirja vse njegovo premoženje. Sultan je bogastvo umerliga Tahir pašata njegovim sinovam podaril, ki so, kakor se tukaj za gotovo pripoveduje 22 konj z samimi denarji obložili (ker tukaj je le zlato in srebro, banknotov ne poznajo) in iz hiše Tahir pašata odnesli. Tedaj si zamoremo misliti, kako pašati vladajo. Akoravno pa nove postave kristjanu pripuste, kapele zidati, se vendar ne bo tega podstopil storiti, ako posebniga varstva ne bo imel, ker Turki bi bili na to neizrečeno razkačeni, in bi z ognjem in mečem vse pokončali, kar se je že enkrat zgodilo, ko so kristjani cerkev zidali. Tako vsi duhovni v deželi pripovedujejo. Nikjer ni tursko ljudstvo tako sirovo kakor tukaj, nikjer ne pride tako malo v dotiko z drugimi izobraženimi narodi kakor ravno tukaj; v Bosni je tujec zgubljena ovca v pušavi, med tem, ko vsih drugih deželah ložej naprej pride. Tako so Turki v Hercegovini veliko bolj priljudni, ker pridejo z Dalmatini v dotiko. Prava Bosna pa leži v sredi med Hercegovino, Krajno, Srbijo, Albanio in proti Savi jo kordon popolnoma zapre. Ako se Krajna ali turško-Hervaško k Bosni šteje (ker je tudi pod oblastjo bosniškiga vezirja) spet to deželo kordon terdno zapre, akoravno se skrivaj mnogo blaga čez mejo prenese, in clo na mokri meji Save, ki se toliko ložej varje, se to godi, ker čuvaj se na desno oberne, ako na levi strani prepovedano blago čez mejo spravljajo in pri-seže z mirno vestjo, de ni nobeniga vidil čez mejo priti, se ve de ga ni vidil, ker ga ni hotel viditi, al vedil je za to dobro, kar mu je v korist. Take nepotrebne zapertije v ne-nevarnih časih škodjejo vzajemnosti in dobičku sosednih narodov, in Bosno v tmini derže, de se ji ni mogoče omikati, kar bi bilo za Avstrijo gotovo zlo koristno. Na tako vižo je pa že nekoliko ur od meje ime Hervaško, Slavonsko neizobraženimu Bosnijaku popolnoma neznano. in prigodilo se je, de sim turskimu četniku, ki bi se vendar imel med izobražene šteti, povedati in razložiti moral, kaj in kje de je Hervaško; on je menil, de razun Bosne ni nič družiga kakor „Nemac.“ Toraj je prazno, de imajo Bosnjaki veliko sočutje za avstrijske Jugoslovane, znabiti, de se to sočutje pri izobraženih, kterih je pa sila malo, najde. Veliki množici se od tega, kakor sim prepričan, še sanja ne.

24. augusta je prišel začasni muselim v Travnik in namestnik vezirja Haggi Jakub beg iz Sarajeviga v Travnik nazaj. On je nježen možiček, priljuden, vendar pa, kakor pripovedujejo, premalo pogumen za vladarstvo. Med njegovimi spremljevalci je bil Bim Bassi Abdullah Aga, ki je c. k. general konsula iz Gradiške v Travnik spremljeval. To spremljevanje mu je, kakor se govori, toliko koristilo, de je zdaj, brez de bi si bil popred mislil, za muselima v Jaici zvoljen bil, in tudi se že tje odpotil. Ako je izvolitev srečna, bo prihodnost učila. Koj 25. na jutro je Haggi Jakub beg general konsula obiskal, kar je med Turki mnogo govorice napravilo, ker so neradi vidili, de je njih prvi predstojnik naj prvi tujiga giaur-pašata obiskal. Turki se

ogibajo, si ne upajo pozdravljati, kar je sicer navada in ne vedo, kaj bi mislili. Potrebno čast skazujejo, lepih besed jim ne manjka; pa kjer morejo, nagajajo. Tako je n. pr. prebivališče avstrijskiga general konsula strašno slabo, in boljšiga poiskati, nočejo. Turk, ki ima sam naj boljši hiše, noče nobenimu giauru stanovanja prepustiti, med tem teče na sedem krajih dež tako v hišo general konsula, de se mora v verče voda loviti. Hiše niso take, kakor v drugi Evropi, velike lesene nekterih pašatov so, se ve de, bolj snažne in prostorne, vendar ne za najeti, t. j. nobeden jih noče v najem dati. Vse druge so strašno slabe.

Naj bolj Bosnjaki gledajo na vojaško gibanje Omer pašata, oni se boje nasledkov vstaje v Krajni, paša gre iz Sarajeviga skoz Travnik na mejo otočanskiga in sluienskiga polka. Velike priprave se za vojake delajo. Pravi mohamedan ne zaupa Omer pašatu, ker je on le odpadnik, ki je bil iz začetka sovražnik Turkov. Mnenje o njem je razno, pravijo, de pri njem odpadniki, kterih je mnogo pri njem, veliko zamorejo, Avstrijo, slišim govoriti, sovraži in se veseli, de je general konsul v Bosno prišel. 27. augusta se je z svojo armado iz Sarajeviga naprej podal.

29. opoldne je prišel v Travnik. Novice od njegove moči so bile prenapete, on ima komej 12,000 mož, kterih mnogo je v posadih ostalo, v Travnik jih je le 3200 prišlo. Večidel so pešci v plavih sukajah in belih hlačah z črnimi jermeni, večidel imajo opanke. Dvojne obleke nimajo, so tedaj zlo umazani in za resnico revni, ker si obleko posebno na poti zlo poškodjejo, puške imajo zlo težke. Velike bandera imajo iz rudeče in rumene svile. Vsak bataljon ima razun veliciga še dva rumena in 2 rudeča bandera, 8 bobnov in 4 pišale. Ulanov je bilo krog 300 z zlo dolgimi sulcami, na kterih rudeče banderca ferfetajo. Sablje so zlo slabiga dela, obleka zlo revna. Konje pogrinjajo z sivimi koci. Konji so vsi dobri, pa le za potrebo oberzdani, nekteri clo nič. Tesarja nisim pri vojakih nobeniga vidil. Streljaštvo je imelo sicer dobre konje, ali vse drugo je bilo slabo. Obstalo je iz 6 šestlibernih, iz 2 dvanajstlibernih, 2 tolkavnic (Haubitze) in 2 trilibernih topov. V oddelku, s kterim sta Ali paša in Mustai paša Nisamski prišla, je več zamorcov. Jutro gre Omer paša naprej. Cela armada ni ljudi nič oplašila, govori se clo od vstaje za herbtam armade. Avstrijsk begun, zdaj Turk in vojak v tej armadi je nam pripovedoval, de gredo nad nemškiga cesarja na Dunaj, on noče verjeti, de je njih namen vstajo v Krajni zatreti. Rekli smo mu, de bi bilo treba, se z dunajskim cesarjem pomeriti, vse drugačih junakov. Pri tej armadi je krog 30 ogerskih begunov, ki so pri Stari Gradiški, ko je Sava zamerznila na tursko zemljo prišli, in stopnjo obderžali, ktero so popred imeli. Tudi v poslednjih dneh so beguni iz Dalmacie prišli. Omer paša je ostal 12 ur od Travnika v Kiseljaku, kjer bo svojo mlado, lepo ženo v toplicah pustil. Pripoveduje se, de se bo sam v Pridor podal, med Banjaluko in Novi, kjer bo vse glavarje Krajne zbral in jo potem v Bihač udaril. Vojaki ga imajo radi, ker se je v boju že tolikokrat slavniga skazal. Velikaši ga pa po strani gledajo, od kteriga bom Vam drugopot kaj naznanil.

Bulgarška. Iz Zemuna se piše, de je turski car komisijo izvolil, ki ima na tanjko preiskati, kako de so podpašati na Bulgarskem gospodarili in ljudi derli, de bo potem zamogel te ljudi ostro kaznovati.

* 14. augusta je 12 bulgarskih poslancev v Carigrad prišlo, velikimu vezirju pritožbe rojakov naznaniti. On je poslance prijazno sprejel in je pritožbe ministerskimu svetovavstvu predložil. Z njimi je tudi okrog 20

Serbljanov prišlo, ki so se pritožili zoper svoje duhovne predstojnike.

Na iztoku Bospora so najdlji razbito kupčijskobarko. Ko ji pridejo druge barke v pomoč, ne najdejo nič družiga v njej kakor eno ovco in eno kozo. Barka je bila vsa s kervjo polita. V Carigradu so že zapazili osebe, ki so to v Črnem morju nezasišano hudodelstvo doprinesle.

Poljska. Trije pešni vojaški oddelki se vedno na Poljskem stoje. Nič posebniga se še ni pri njih premenilo; zdi se, de se to leto vojaštvo še ne bo pomanjšalo, ker v Varsavo v teh zadevah ni bilo do zdaj še nobeniga povelja. Kdor Rusijo pozna, ve, de se ni čas poljskih armad pomanjšati, in de bo Rusija zavolj politiske prevagljivosti še na straži ostala.

Rusovska. Gotove naznanila povedo, de na zahodni meji Ruskiga od izhodniga do črniga morja sila veliko ruskih vojakov stoji. Na Poljskem jih je v razmeri naj več. — Pred nekterimi dnemi je bilo tukaj 78,000 vojakov, kteri večidel na avstrijski meji stoje. V Kurlandu stoji 25,000 mož, na Litavskem pa 60,000, v Volhynii na meji Galicije jih je 40,000, v Podolii in Besarabii na ogerski meji 35,000. Ako se še 15,000 vojakov prišteje, ki so v knezovinah, znese skupno število ruskih vojakov na zahodni posebno na avstrijski meji 253,000 mož, vsi so pravi junaki. Novi polki stoje v notrajni Rusii. Cela ruska armada v Evropi, ki je zdaj na nogah, znese čez 400,000 mož.

Laška. V Rimu bo ta mesec konsistorij. 13 kardinalov se bo v njem izvolilo. Med temi 4 Talijani, 3 francoski prelati, dva Nemca, potem ogerski nadškof, dva španijola in en Angličan.

Švajcarsko. V Genfu so perviga septembra politiški beguni pobratimstvo obhajali. 200 oseb iz vsih dežel je bilo pričujočih.

Portugalsko. Razpor med portugalsko in vlado združenih amerikanskih deržav je poravnán. Portugalsko mora vse plačati, kar amerikanska vlada tirja razun broda „Armstrong“, kar se bo schwedski vladi v razsojo prepustilo.

Angleška. Telegrafiško naznanilo pove, de je barona Haynau-a druhal na Angleškem napadla in gerdo z njim ravnala.

Razne naznanila.

— Nek profesor Schuman je kakor pravijo, znajdel, v čim de kolera obstoji; pravi de močno puhtenje elektrike iz zemlje kolero napravi. Tedaj bi bilo dobro, de bi ljudje strelovode (magnete) nosili, potem bi se jih kolera ne prijela, ker bi elektrika na strelovode iz zemlje puhtela.

— V Wolfenbüttelnu, ki ima 9000 prebivavcov, je bila tako huda kolera, de je vsak petnajsti prebivavec umerl. Samo 41 vradnikov je pobrala.

— V Rakosu na Ogorskem se je 1. t. m. na sledečo vižo tatvina zgodila. Nek mladenec prosi iz peštanskiga somnja gredoče slovanske kupce, de bi ga na voz vzeli, in de jim bo plačal 3 gold. do Košic. Oni ga vzamejo in v bližni kerčmi plačilo od njega tirjajo. Mladi mož jim iz svoje steklenice da vina piti, kteriga je pri sebi nosil. Kupci zaspje, spe do jutra — do poldna, in bi bili znabiti še dalj spali, ako bi kerčmarju mladi mož ne bil sumljiv, ker je 600 gold. kupcam vzel in ga ni več nazaj bilo. Kerčmar pošlje po zdravnika, ki je le eniga zamogel še iz spanja zbuditi, drugi so ostali spijoci ali mertvi. Preiskovanje je pokazalo, de jim je bilo zavdano, s kakim strupam pa, to se ni moglo razjasniti.

LEPOZNANSKI LIST.

Votline na Krasu.

(Po spisu Dr. Adolfa Schmidl iz Abendbl. d. Wien. Ztg.)

(Dalje.)

Zapojemo in odrinemo v tmno veličanskemu skalnemu oboku nasproti, iz kterega smo čuli slap bobneti, in sicer bolj glasno kakor poprejšne. Spredej v čolnici je sedel fant, jamsico derže in jo z životom skrivaje, da se mi ni bliščalo, za njim sim jez stal z veslom v neznanu vodnjavi, za mano je sedel gosp. Rudolf z dvema jamsicama, potem mlinarski hlapec za kermarja, ki je bil pripravljen, me vbogati. Fant je v vodo gledal, kjer je kaj svitlega vidil, je moral povedati, da je voda plitva, vsako skalo je naznanil, njegova luč je kake dva sežnja okrog svetila. Voda je naglo pa mirno tekla, mnogo pen je priplaval od slapa, previdno, pa pogumno se spustimo v široki tomun, kjer se je nam luč na bregu skrila. Tamno jezero se je pred nami razprosterlo, kterega moramo se le zmeriti, ki je pa gotovo 50 sežnjev širok in 60 dolg, veči obok kakor vsi prejšni se je nad njim razpenjal. Votlina se tukaj razcepi v dve veji, na levi strani nismo mogli bregov spoznati. Jez sim čez sredo k berdu zavozil, kjer smo iz čolna stopili, da bi kraj pregledali. Kmalo je mlinarski hlapec zapazil, da se je na desno plat z gospodom Urbasom podal, proti Postojni, tedaj nam predpisana pot. Stopimo spet v čoln in se kmalo v krasnem vodotoču znajdemo, kterega so obdajale sterne steni; bil je 3—6 sežnjev širok, voda je mirno in bolj počasi tekla, globoka je bila 12—15 čevljev, pa na dnu je bilo polno skalovja, ki je nas opominjalo se previdno voziti. Četertinka ure je prešla, predenj smo zamogli na suho stopiti. Čoln smo dobro privezali. Daljša pot je bila silno težavna, ker smo morali dve razvalini, ki ste bile gotovo čez 100 čevljev visoki, prelezeti, kjer bi bilo zlo lahko nogo zlomiti. Okamnelin do sem še nič ni bilo, kmalo potem pa zagledamo steber kakih 9 čevljev visok, mislili smo si jo steber Izie, in ker sim jo najdel, sim tudi pravico imel, jo tako imenovati. Na daljši poti pridemo k neki zares lepi okamnelini. Kakor Baldahin nad podobno svetnika, se je v obok dvigavala nad čisto belim planom v stotero nit in kit razcepljena okamnelina. Po stari lepi navadi rudokopov spomnivši se današnega svetnika, smo imenovali lično podobo „oltar svetega Roka.“ Pridemo na mesto, kjer je gospod Urbas protec lovil in tudi mi smo jih dobili. Vedno bolj kaotiska in divja je bila votlina, zmerno široka, in nič manj visoka, vedno težja je bila pot, na dveh mestih je peljala okrog dveh zlo spolzlih in stermih skal, in mlinarski hlapec je rekel, da smo že precej dalj, kakor je v letu 1849 obrnul.

Kakor vedno, pogumno naprej stopimo čez poslednjo razvalino pridši v popolnoma obokano votlino, na stropu je bila s okamnelino lepo okinčana, kjer smo spet k vodi prišli, kjer je bil majhen slap. Zamogli smo čez, pa kako? Do sem nismo nikjer kaj enacega najdlji. Skalovje je bilo od moči vode tako zbrušeno, da je tu ležalo kakor veličanske rebra z silno ostrimi robovi. Čez to smo morali iti in večkrat se je ostrina pod našimi nogami odlomila. Še nekoliko časa smo naprej se podali, vedno so nas obdajale sterne steni, in potem se z nova vodotoč prične, kiga so ravno tako sterne steni obdajale. Tu smo za zdaj pot končali. Naj manj 800 sežnjev od vhoda smo prišli, 150 sežnjev dalj kakor kdo drugi pred nami, in brez čolna ni bilo mogoče naprej. Čoln čez razvalini nesti, in ga potem spet nazaj spraviti, je našo moč presešlo — obrnuli smo se in to toliko težje, ker smo prepričani, da bi bili zamogli še veliko dalj priti.

Pervo lepo votlino pa, v ktero smo na vsako vižo prvi prišli, sim imenoval „Hajdingerjevo votlino“, možu v čast, kteremu se imam zahvaliti, da sim tako daleč prišel; serčni trikratni živio je donelo iz veselih pers temu vrednemu duhovnu Izie!

Srečno smo spet čoln našli, smo skoz vodotoč in jezero preplavali, in naše živo petje je oprostilo rudokopa skerbi, ker nas 4 ure ni

bilo nazaj. Po pretoku osmih ur smo spet spod zemlje k vhodu prišli in koj sim dal drug čoln napraviti, kterega bodo v Hajdingerjevo votlino nesli, in še le tam skupej zbili. Med tem pa bo dovolj dela za dva dni pot zmeriti, ktero smo storili. Na vsako vižo pa nas opraviči to, kar smo vidili tudi drugi poskus z srečo pozdraviti.

(Dalje sledi.)

Narodska Epepea Serbov.

(Iz nemškega.)

Gospoj v. M. od Dr. Siegfrieda Kapperja.

Neizrečeno me je veselilo zvedeti, da ste prevod serbskih narodnih pesem v roko vzeli. Ako se Vam zdi, da so iz gole skerblijivosti premalo zvesto prestavljene, Vam jaz, ki izvirne v nemško prestavljene izpise precej poznaj, poterdim, da prav sodite. Zgodej sim zvedil, da imajo južni Slovani narodne pesmi, katere v verstu natorne poezije na prvi stopnji stoje. Bral sim te pesmi v izvirnem serbskem jeziku i potem sim njih veljavo še le prav spoznal; slišal sim jih prepevati; ljudstvo i zemljo sim vidil, ktera je v posestvi tacih pesem, i te pesmi sim umel. Pri tej priložnosti se ne morem zderžati, nekoliko o narodnih poezijah govoriti. Ako kritika terja, da naj se izvirno pesništvo v nepremenjeni podobi očitnosti v roko poda, ima prav. Izvirna poezija je lastna celega naroda, vsaki verstici je vtisk narodnega duha, temu narodu prilastenih šeg i zaumenov, navdarjen. I narod i vsaki ptujec, kteremu se te poezije prikupijo, ima pravico terjati, da se mu take podajo, kakorsne je narod ustvaril. Kritika ne ume ne koristi naroda i koristi ptujca ne, ako natančno od besede do besede peljačo prestavilo terja, misleča da le tako prestavljen se z izvirnim spisom spovzema. Poezija ni v besedi, ampak je sama v sebi i sama po sebi; beseda je le pripomoček razodeti jo. Pripomoček se od poglavitne reči ne sme više ceniti. Goethe „Hasanaginice“ ni iz originala prestavil, pa vundar je njegov prevod nar bolj zvest zmed vsih meni do sadaj znanih, dasiravno ni od besede do besede na tanjko prestavljen. Kdor narodno pesem na tanjko prestaviti hoče, jo mora naj prvo v sebi v svoje lastno spremeniti, mora naj prvo, vse kar je poetiskega, narodskega i zadnič tudi vse, kar je posebnega v njej, dobro umeti i zapopasti.

Rad mu spregledam slovnico, rad stavbo i besedilo, ako ni neobhodno potrebno, rad tudi obliko, če se s poezijo tako terdno ne veže, kakor petonogi trohej s Serbskimi pesmami.

Pri prebiranju serbskih pesem v izvirnem govoru i pri njih poslušanju iz ust goslarjev sim se prepričal, da imajo južni Slovani narodno junačko pesem, kakor je Grecia svojo Iliado, svojo Odiseo imela. Pervine so že v beli svet rojene, goslarji jih nosijo v svojih ustih, le zbirajoče i vredovajoče roke še ni. Kakor so se čini Trojanskih junakov pred durmi gerskih mest v slovesnih rapsodijah (oddelkih) tako dolgo prepevali, dokler ni bilo vsih delov vkup, iz kterih se je celo večno delo sestavilo, ravno tako gredo med Jugoslavjani čini Dužana Velicega, Marka, Lazarja, Miloša, od ust do ust. Ne vidi se samo zgodovinar primoranega od njih opomniti, kakor tudi Iliade preskočiti ne more kadar od Troje govori, ampak tudi pesniku se odperajo v njih novi, neusahljivi studenci veličanskih misel, kakor so se gerskim pesnikom v večni pesmi Ilije odperali. Svet ima pravico pričakovati da se bodo tudi ti razdelki v dobro zversteno celoto zbrali. Zato, kar je Vuk Stefanović v tem že storil, mu je zagotovljena hvala vsih časov. Ljubezen do te reči me je unela jo premišljevati. Vse, kar se koli dobiti more, vse sim si pripravil, zgodovino i narodno pesem. Skusiti hočem Vam načert narediti, kako bi se dala serbska narodna Epepea osnovati; toda ne smem v nemar pustiti opomniti Vas, ako boste v zgodovini ozmanskega kraljestva gosp. od Hammer-Purgstalla od tih časov, kteri s Serbsko pesmijo vkupej padajo, brali, da berete popisovanje iz peresa zgodovinarja kateri se je v svojem nadušji, za vse, kar je orientalskega,

očitno na stranko premagovaveov postavil. Iz mnogih pomot njegove zgodovine se mu skazati da, da je v nemar pustivši bližnje izvire iz ust Serbov, le v široko pisanih zmagnih oznanilih turskih pisateljev i vojvodov zajemal. Žalostnega trenutja propasti serbskega Carstva on ni vidil. V svoji unemi za zmaganve vojske Murata je Hammer-Purgstall pozabil, da v Serbii ni osabno kraljestvo poginulo, ampak da je prva straža europejske izobraženosti z njim umerla, da so zastavniki Kerščanstva, da so prvi nasipi Europe padli; da je porobljenje Serbov mučiteljstvo, da so bili Serbi začetik cele verste hudih nevarnost i mesarskega klanja, s katerim je velik del kerščanstva, s katerim je Ogersko, Polsko Austria i Nemčija svojo vero i svojo obstojnost zapečatiti mogla.

Vodeča misel jugoslavenske žalostne Epepee je spoznanje slavjanskih rodov na bregih južne Donave, da so nar prvi poklicani, Europino zemljo na naj nevarnišem kraju pred sovražno silo varovati, katera sila bi ravno nasprotnost kerščanske omike, namreč barbarstvo na to zemljo zasejala.

Se do Bospora razširiti, kjer lažljivo čezlo Paleologov Ozmanski moči več stati moglo ni, to je bila naloga velikoserbskega carstva. Dušan je prvi, ki to nalogo ume; nar gorečje se je je bil Lazar poprijel. Torej v obeh visoko poetiska, kerščanska vernost. Eno trenutje spozabi Lazar, da je od Višjega poslan, eno trenutje pusti v svoji duši prostor zemeljskim željam, i to trenutje je tisto, v kterem je zmagan bil, v kterem je prihodnost vse Europe drugačna postala.

Lazar, nar bolj goreči spolnovavec te ideje, je oseba, krog ktere se vse prigodbe zbirajo. On bi se moral terdno zaznamovati, moral bi biti prva oseba Epepee, izteku njegovega življenja se žalostna osoda pridruži.

(Dalje sledi.)

Slovstvo in umetnost.

„Jugoslavenske Novine“ od 9. t. m. pišejo: Predčerašnjim je imel začasni odbor društva za povestnico jugoslovansko sejo, da vidi, kako reči stoje. Z radostjo povemo občinstvu, da je žlahtni namen mnogo rodoljubov v našej domovini najdel, do zdaj se je že krog 200 domorodcov oglasilo, ki žele biti udi tega društva. Upisnina in velikodušni darovi so denarnico tako napolnili, da izdavanju „Spomenikah jugoslavenske povestnice“ nič več na poti ne stoji. Kakor čujemo, je naš marljivi gospod Ivan Kukuljević polno sostavkov že za ti časopis pripravil. Zavolj teh vgodnih okoljšin je bilo odločeno glavni zbor skupej poklicati, v kterem bi se društvo popolnoma ustanovilo in v življenje stopilo. Ti velki zbor bo poklican na 1. oktobra. V njem se bo posvetovalo o pravilih društva: zato se povabijo vsi prijatli narodne slave, da kolikor morejo naglo stopijo v to kolo in da pridejo v zbor, da z modrim sovetom pomagajo podeliti društvu dobro pravico, ktera naj ga vodi in zverši. Kdor sam nemore priti, naj pismeno svoje mnenje naznani.

* „Kuryer Warszawski“ naznani, de je poljska prestava neumerjočega dela Kopernika „Od zvezdoteka“ v natis pripravljena. Prestavljavec je učeni zvezdoznanez Jovan Baranowski. Zunajna oblika bo krasna.

* Pri Mehitaristih na Dunaju se ravno tretji del Serbsko-nemško-latinskega slovnika tiska. Spisal ga je slavni Vuk Stefanović Karadžić.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 11. Kimovca 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru)	96 1/2
» » » » 4 1/2	» » » »	84 1/2
» » » » 4	» » » »	—
Obbligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silzkih, štajarskih, kroških, krajskih, goriških in dunajske viže kamorne uradnije.	(po 4 od 100)	— gld
	» 2 1/2 » »	— »
	» 2 1/4 » »	— »
	» 2 » »	41 »
	» 1 1/4 » »	35 »

Dnarna cena 10. Kimovca 1850.

	V dnarju
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	23 3/4 gld.
Srebra » » » »	16 1/2 »